

33. mednarodni kulturnozgodovinski simpozij Mogersdorf – Modinci

Murska Sobota, 1.–4. julija 2003

Zgodovinarji, ki se ukvarjajo s problematiko panonskega prostora, so se že triinšdesetih srečali, to pot ponovno v Sloveniji, in sicer v Murski Soboti. Začetek julija sicer ni najbolj ustrezen čas za simpozij, še posebej, ker je v panonskem prostoru ta čas navadno tudi zelo vroče. Začetek julija je bil postavljen od vsega začetka modinških srečanj, in sicer zato, ker se v Avstriji konec junija konča pouk na šolah in se tega simpozija potem lahko udeležijo tudi šolniki. Že po tradiciji je bilo srečanje v Sloveniji spet v drugem mestu. To je tradicija, ki se je slovenski organizatorji držijo in Murska Sobota je tako sledila Ptujju, Rogaški Slatini, Celju, Radencem in Mariboru, ki so v obratnem vrstnem redu že priredili ta simpozij. Murska Sobota se je kot gostitelj zelo izkazala in v imenu organizatorjev bi se tudi na tem mestu zahvalil vsem v Soboti, ki so nam omogočili tako prijetno bivanje, še posebej vodstvu in osebju hotela Diana, muzeju in občini. Prav vsi udeleženci so bili izjemno zadovoljni s hotelom, prijaznostjo osebja, z dejstvom, da smo imeli vso dejavnost na enem mestu (stanovanje, hrano, predavanja), z izletom, z lepim koncertom mariborskega okteta. Še sreča, da niso videli in vedeli za temne strani, ki niso bile tako očitne, organizatorje pa so postavljale pred velike preizkušnje. O tem bom na koncu tega poročila še zapisal nekaj besed.

Na koncu simpozija je bila ocena neslovenskih članov mednarodnega organizacijskega komiteja enotna, da je simpozij zelo uspel, tako po kvaliteti referatov, kot tudi po organizacijski plati. Tudi sam sem bil prijetno presenečen nad zanimivostjo in kvaliteto referatov, saj se mi je zdelo, da nova tematika, ki je bila na vrsti in ki se bo nadaljevala tudi še prihodnje leto, ne bo vzbudila kaj prida zanimanja in da referati ne bodo prispevali kaj dosti novega.

Prav škoda bi bilo, če nam zbornika ne bo uspelo izdati. Žal pa je bilo tudi to pot zelo malo diskusije, kar pa se mi zdi, da gre na rovaš precej specialne problematike, o kateri širši krog udeležencev ni kaj dosti vedel. Kot je v navadi, je bil prvi referat posvečen kraju simpozija in domačinka *Metka Fujs* je zelo plastično prikazala historični razvoj Murske Sobote. Ožjo simpozijško tematiko, to se pravi potovalno kulturo v panonskem prostoru od 18. do srede 19. stoletja, je uvedel referat *Walterja Brunnerja* iz Gradca, ki je posegel tudi znatno bolj nazaj kot ostali referenti in je predstavil opisovanje panonskega prostora izpod peresa Martina Zellerja (1589-1681). *Željko Holjevac* iz Zagreba se je posvetil prikazovanju Hrvatov v zahodni Ogrski, kot je to opisal leta 1828 Csaplovic. *István Sošs* iz Budimpešte je pripravil referat o statistično-historičnem opisu zahodne Ogrske, s posebnim ozirom na komitat Vás v delu Mátyása Béla. *Eva Holz* iz Ljubljane je poročala o potovanjih visokega plemstva po vzhodni Sloveniji, pri čemer se je posebej posvetila potovanju cesarja Leopolda II. *Krisztina Kulcsár* iz Budimpešte je prikazala, kako so spoznavali podeželje na potovanjih cesarja Jožefa II. *Elke Hammer-Luza* iz Gradca je pripravila referat o štajerskih cestah od konca 18. in v prvi polovici 19. stoletja. *Júdit Somogyi* iz Kaposvárja pa je opozorila na promet v komitatu Somogy v 18. in 19. stoletju. *Andrej Hozjan* z mariborske Pedagoške fakultete je na podlagi Esterházyjevega privatnega arhiva pripravil referat o potovanjih te in drugih ogrskih visokih plemiških rodbin v Prekmurje. *Leonhard Prickler* iz Eisenstadta pa je pokazal, kateri so bili začetki in cilji turizma v biedermajerskem in predmarčnem času. Podobno je storil tudi *Imre Halász* iz Zalaegerszega, ki je predstavil kulturo potovanja pred obdobjem množičnega turizma v panonskem prostoru. *Drago Rokсандić* iz Zagreba se je ukvarjal s potovanji na podlagi opisa varaždinskega generalata iz leta 1783. Zadnji je bil na vrsti referat *Margarete Wagner* z Dunaja, ki je pripravila referat o odmevih potovanj v avstrijski literaturi 19. stoletja.

Za konec naj omenim še težave pred katerimi stoji slovenska stran pri organizaciji in sodelovanju teh srečanj. Od vsega začetka, že več kot trideset let, je v tem vsakoletnem srečanju štirih narodov in pokrajin, ki jim je vsaj deloma skupen panonski prostor, sodelovala mariborska univerza. Ko je leta 1986 tedanji izvršni svet SR Slovenije sklenil posebni samoupravni sporazum, se je zdelo, da je finančna plat tega sodelovanja urejena in do srede devetdesetih let preteklega stoletja je tako tudi bilo. Potem pa je bilo s strani države vse manj razumevanja za finančno podporo in zdaj naj bi bila ta pomoč zaob-

sežena v postavki o mednarodnem sodelovanju mariborske univerze. Razlika je seveda ogromna. Ob začetku mogersdorfških srečanj je bila mariborska univerza šele v nastajanju in mednarodno srečanje je bilo tedaj nekaj zelo zaželenega, pa težko uresničljivega, za mariborske visokošolske zavode pa eno redkih vključenj v mednarodni prostor. Danes je mariborska univerza velika, neprimerno bolj ugledna kot v letih nastajanja, mednarodnih povezav pa je temu ustrezno veliko. Organizacija modinških srečanj pa je takšna kot je bila na začetku: organizator mora, sicer le vsakih pet let, kriti stroške vsem referentom, organizirati kulturno prireditev, poldnevni izlet, plačati referentom honorarje in izdati zbornik. Simultanemu prevajanju, ki je bilo zaradi specifičnosti jezikov potrebno in je privabljalo udeležence, so se vse članice zaradi stroškov že odrekle in tudi zborniki, ki mimogrede odhajajo na okrog sto knjižnic širom po svetu, izhajajo le še v nemščini ali angleščini. V Murski Soboti se je tudi prvič zgodilo, da država prirediteljica razen referentov, dveh članov organizacijskega komiteja in dveh udeležencev samoplačnikov, ni imela nobenega udeleženca, ostale članice so podelile po deset do dvajset štipendij. Slovenska stran že drugič ni mogla dati štipendij niti študentom. Na dolgu smo še za izdajo zbornika iz leta 1998, ko smo organizirali simpozij na Ptuju, denarja za lanskoletnega pa seveda tudi ni. Vsi drugi udeleženci se sicer tudi ubadajo s finančnimi težavami, vendar je ta simpozij v letnem proračunu madžarskih komitatov in štajerske ter gradiščanske deželne vlade, le Hrvati so v podobno slabem položaju. Povsem jasno je, da mariborska univerza teh stroškov sama ne zmore. Po drugi strani je dejstvo, da zanimanje za ta simpozij raste in priključile bi se mu rade tudi druge države. Že v letu 2004 bo prvič zraven še nov madžarski komitat, in sicer Somogy z univerzo v Pécsu, člani želijo postati Slovaki in Vojvodina. Kaj bo s slovenskim sodelovanjem, pa je seveda še veliko vprašanje.

Franc Rozman

K analizi aktualnih razprav o beguncih in izgnancih v času 1938–1950 v srednji in vzhodni Evropi

Delovno srečanje v okviru projekta Forost: »Diskurzi v evropskih pristopnih državah Poljski, Češki, Slovaški, Madžarski in Sloveniji o prisilnih selitvah v letih 1938–1950«

München, 11. oktober 2003

Množica del memoarske narave, ki v zadnjih letih poglavje za poglavjem iz preteklosti vedno zno-va postavljajo v javno razpravo, je temo beguncev in izgnancev že pred desetletji premestila z nevidne-ga obrobja v središče zgodovinskopolitičnega razpravljanja. Neštete televizijske dokumentarne oddaje in dolge police leposlovnih oziroma poljudnoznanstvenih knjig so v Nemčiji »ponovno odkrile« be-gunce in izgnance z vzhoda. To se sicer ni dogajalo brez dobro znanega strankarskega političnega miniranja obravnavanega področja, vendar dosti bolj neodvisno od strankarsko specifičnih ideoloških in retoričnih preferenc kot v desetletjih poprej, ko se je zdelo, da ta tematika »pripada« zgolj političnim interesnim organizacijam izgnancev. Večje pozornosti je deležna tudi pobuda za ustanovitev »Centra proti preganjanju« (Zentrum gegen Vertreibungen) s sedežem v Berlinu. Nosilka te zamisli je predsednica »Zveze izgnancev« (Bund der Vertriebenen, BdV) Erika Steinbach, zaradi česar ona sama in organi-zacija BdV uživata nenavadno popularnost v medijih.

Martin Schulze Wessel (München) je v uvodu ob odprtju prvega delovnega zasedanja v okviru projekta Forost, ki je bilo 11. oktobra 2003 v senatni dvorani Ludvik-Maksimilijanove univerze v Mün-chnu, poudaril, da ob izboru teme »Diskurzi v evropskih pristopnih državah Poljski, Češki, Slovaški, Madžarski in Sloveniji o prisilnih selitvah v letih 1938–1950« v okviru bavarskega znanstvenega projekta